

Список використаних джерел:

1. Official site of Our World in data [Electronic source] - Access mode: <https://ourworldindata.org/grapher/total-government-expenditure-on-education-gdp?tab=map&time=2017>
2. Official site of World bank data [Electronic source] - Access mode: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33739/The-Impact-of-the-COVID-19-Pandemic-on-Education-Financing.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Fabrizio Carmignani *Does government spending on education promote economic growth* [Electronic source]/ The Conversation. – Режим доступу: <https://theconversation.com/does-government-spending-on-education-promote-economic-growth-60229>
4. Коверник Н.В. Особливості планування і фінансування видатків бюджету на освіту / Коверник Н.В. // Молодий вчений. – 2016. – №11 (38). – с.614

Королюк К. О.
Студентка 4 р.н., НаУКМА

СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯ ПАНДЕМІЇ

У 2019 році Covid-19 став рушієм трансформації економік усіх країн світу. Певні галузі економіки паралізувало, ринок нерухомості та праці зазнав значних змін, відбулася зміна звичного життя людей. Деяким країн вдається оговтатися від наслідків швидше, іншим доводиться відновлюватися довше. В залежності від певного переліку економічних, політичних, соціальних обставин та політики управління існує кілька сценаріїв розвитку економіки країн. Кожна країна має свої особливості та політичні, соціально-економічні умови, тому сценарії потребують адаптації до кожної країни окремо. Можна виділити такі сценарії-напрямки розвитку: песимістичний, найімовірніший та оптимістичний.

Загальними рисами виступають поглиблення кризових явищ та ускладнення їх внутрішніми і зовнішніми шоками. Ситуація погіршиться також через кумулятивний ефект декількох хвиль та локдаунів. Відбуватиметься збільшення розриву між різними країнами світу, наприклад між Німеччиною, Англією, скандинавськими країнами і Грецією, Італією. В країнах може відбуватися зменшення виробництва і надходження коштів, що стимулюватиме збільшення боргу. Збільшення боргу та швидкозростаюча конкуренція інших світових країн може призвести до дефляційних явищ, боргову дефляцію або навпаки у країнах може виникнути гіперінфляція. З огляду на статистику Євростату та World Bank до коронавірусу відбувалося постійне зростання економіки, а під час пандемії економіка скорочувалась і борги стрімко зростали: у 2021 році борг до ВВП становив у США - 133%, Японія - 263,97%, Канада - 114,97%, в Греції більше 200%, у Італії близько 158%, а у Португалії 130% (за даними МВФ). Тому існує ймовірність виникнення фінансових шоків на фондовому ринку або ринку нерухомості. В довгостроковій перспективі існує загроза ще однієї світової кризи схожої на Велику депресію та кризи 2007-2008 року.

За даними міжнародних досліджень найбільше постраждав середній та малий бізнес. Відбудеться монополізація ринку вижившими компаніями. Відновлення відбуватиметься повільно. Певні сфери бізнесу матимуть перманентну кризу через відсутність вкладень у них та структурних змін (туризм, розваги, події, транспорт, рітейл, частина ринку нерухомості). Через скорочення ділової активності існувати дефіцит зовнішнього фінансування та звуження можливостей доступу до міжнародних ринків капіталу. Загалом відбудеться скорочення платоспроможного попиту та посилення неплатоспроможності реального сектору економіки.

Відсутність фінансування та потрібних інструментів від влади розвиток технологій та імплементація інновацій будуть дуже повільними. Через швидкий перехід в онлайн та скасування багатьох професій відбуватиметься зростання бідності та безробіття. Розвинуті країни краще виходитимуть з ситуації, адже населення має більше ресурсів для отримання нових навичок та краще пристосуватимуться до нових умов. Через відсутність кваліфікації та низьку швидкість пристосування праця в цих країнах ставатиме низькооплачуваною, а розрив доходу між кваліфікованими та не кваліфікованими збільшуватиметься.

Найімовірніший сценарій. Відбудеться повільне відновлення економік. Вже до 2024 року прогнозується зростання ВВП від 3 до 5% (за даними МВФ). Після пандемії розпочнеться четверта промислова революція, проте розвиватися вона буде повільно і не рівномірно. Розвинуті країни пришвидшуватимуть свій розвиток і підтримуватимуть інші країни. Збільшення розриву між країнами впливатиме на добробут населення.

Відновлення бізнесу відбуватиметься поступово, проте розпочнеться стрімкий розвиток окремих галузей (медицина, маркетинг, онлайн продукти тощо). Найскладніше буде країнам, де туризм, розваги становили суттєву частку ВВП. Інвестицій також будуть нерівномірними, тобто відбуватиметься стагнація певних сфер.

В розвинутих країнах з стабільною економікою та банківською системою до пандемії будуть розвиватися цифрові системи, економіка переходитиме в цифровий формат, а периферія значно відставатиме. Інновації імплементуватимуться в менш розвинуті країни повільно за допомогою транснаціональних компаній та міжнародних інвестицій.

Ринок праці також зазнає змін: з'являться нові професії, але зростатиме безробіття. Наслідком стане збільшення державних витрат та необхідність впровадження інструментів перекваліфікації населення. Перевагою буде те, що трансформація відбуватиметься поступово, що дозволить поступово перелаштовуватися ринок праці.

Ринок нерухомості зазнає змін: офісні приміщення втрачають попит через дистанційну роботу, попитом починають користуватися квартири поза центром тощо.

Оптимістичний сценарій. Після пандемії почне формуватися новий технологічний уклад з новими навичками, технологіями, методами ведення бізнесу тощо. Нововведення створять підґрунтя для розквіту економіки, зростання ВВП (Китай та Індія уже показують близько 8% зростання (за даними

МВФ)), посилення конкурентоспроможності країн. Стрімко відбуватиметься четверта промислова революція. Цьому сприятимуть вакцинація та грамотний менеджмент, управління, політика уряду.

Після спаду бізнес активності під час карантину утвориться розчищене поле для побудови нових бізнесів. Це переросте у бізнес бум. Також бізнес, що пристосувався до карантину, матиме змогу розвиватися ще більше. Карантин стане не проблемою, а можливостями для бізнесу створення нових послуг, оптимізації роботи, розширення функцій.

Особливий поштовх буде у сфері медицини: медичні розробки препаратів та обладнання, новітні технології профілактики захворювань або швидкого визначення хвороби.

Пришвидшення темпів модернізації – нова хвиля-новий світ. Економіка переходить у цифровий формат, спрощується процеси отримання коштів, оподаткування, декларування та розподілу коштами, аналітика великих баз даних, цифрові платформи, інтернет речі. Інвестиції надходитимуть саме сюди, а стартапи будуть розвиватися.

Заробітчани та іммігранти повертаються у власні країни, але через пандемію зростає рівень безробіття. Активна стимулююча політика та програми для набуття нової кваліфікації дозволить поширювати фріланс (freelance) та заохочуватиме роботу віддалено. А розвиток нових сфер та відновлення бізнесу відкриє нові робочі місця. Зміна потреб роботодавця швидка, а трансформація людей повільна. Тому високо ймовірно, що за рахунок стрімкого зростання виробництва, будуть збільшуватися соціальні виплати безробітнім. На коротко-строковий період цього може бути і достатньо. Але на довго-строкову перспективу потрібно створити план зниження рівня безробіття.

Список використаних джерел:

1. United Nations. Impact of the covid-19 pandemic on trade and development transitioning to a new normal. United nations conference on trade and development. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/osg2020d1_en.pdf
2. Gad Levanon, What The Post-Pandemic Economy Will Look Like. Forbes. URL: <https://www.forbes.com/sites/gadlevanon/2020/08/17/what-the-post-pandemic-economy-will-look-like/?sh=2e0e5d278358>
3. How to boost long-run growth after COVID-19. URL: <https://www.brookings.edu/research/how-to-boost-long-run-growth-after-covid-19/>
4. Gross debt position. IMF. URL: https://www.imf.org/external/datamapper/G_XWDG_G01_GDP_PT@FM/ADVEC/FM_EMG/FM_LIDC
5. Abakumova, J., Primierova, O. (2018). Globalization, growth and inequality: testing causality and asymmetries. *Ekonomicko-manazerske spektrum*, 12(2), 83-95.
6. Jeremy Bulow, Carmen m. Reinhart, Kenneth Rogoff, Christoph Trebesch. The debt pandemic. IMF. URL: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2020/09/debt-pandemic-reinhart-rogoff-bulow-trebesch.htm>